

СРПСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Том III
Књига 2

Демократија – Ђуша

МАТИЦА СРПСКА
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ

НОВИ САД – БЕОГРАД 2021

ДРЖАНОВАЦ, село у јужној Србији, у Добричу, у подножју Држановачког брега (255 м), с обе стране Југбодановачке реке (лева притока Топлице, слив Јужне Мораве), на 220–230 м н.в. Општинско средиште Житорађа је 9 км југозападно од села и повезани су локалним путем. Насеље је компактно с кривудама и мрежасто распоређеним улицама. Први помен села је из времена Турака, 1444/45. када је имало 28 домова. Од 60-их година XX в. усталила се депопулација. Године 1961. село је имало 1.035, а 2011. у њему је живео 841 становник, од којих 88,5% Срба. Пољопривредом се бавило 36,1% економски активног становништва. Највећи број неаграрног становништва радио је у другим местима у индустрији и државној управи. За пољопривредну производњу карактеристично је повртарство. У селу се налазе четвороразредна основна школа, дом културе, амбуланта, задружни дом и млин.

ЛИТЕРАТУРА: *Географска енциклопедија насеља Србије*, II, Бг 2001. Д. Р. Гатарић

ДРЖИНА, село у јужној Србији, у долини Нишаве (десна притока Јужне Мораве), у општини Пирот. Изграђено је на левој долиној страни, а са путем Пирот–Димитровград повезано је локалним слепим путем дугачким око 2 км. Општинско средиште је око 9 км северозападно од села. Насеље је компактно, изграђено у долини безименог потока леве притоке Нишаве, на висинама 410–440 м. Улице имају мрежаст распоред. Претпоставља се да је претеча данашњој Д. насеље под именом Дирча Меридиз, које се наводи у целепкешком списку дажбина 1576/77. Године 1878. у њему је било 148 житеља, а 1921. 30 домова и 215 житеља. Током друге половине XX в. почела је константна и нагла депопулација. Године 1948. село је имало 1.168, а 2011. 387 становника, од којих су 99,7% били Срби. Од 95 економски активних становника само је један био упослен у пољопривреди, а 60% радило је у прерађивачкој индустрији. У селу се налази четвороразредна основна школа, а у атару Држинска пећина – Голема дупка (дугачка 1.440 м).

ЛИТЕРАТУРА: *Географска енциклопедија насеља Србије*, III, Бг 2001. Д. Тошић

ДРЖИЋ, Влахо, трговац, сликар, уметнички занатлија (Дубровник, 20. XII 1503 – Дубровник, 8. I 1567). Члан угледне грађанске породице и старији брат највећег дубровачког комедиографа Марина. Дуго је боравио у Италији, првенствено у Венецији где се бавио трговином и где је засновао породицу. Кретао се у кругу млетачких и дубровачких уметника и хуманиста, међу којима је био познат под именом Blasius Drusianus (Blasius Marini de Darsa,

Blasius Marini de Derzza). У родни град се вратио 1541. где је од 1544. радио у државној служби као писар, што му је омогућило да породици, супругу и четворо деце, из Венеције пресели у Дубровник. Није био члан сликарског еснафа али је његово мишљење узимано за меродавно будући да је позиван да процењује вредност уметничких дела. Из писаних извора је познато да је у домовини наставио да се бави сликарством, златарством, дрворезарством и дамаскирањем, али до данас ниједно његово дело није идентификовано. Године 1548. обавезао се да наслика олтарску палу властелину Илији Бунићу. Песник Никола Наљешковић хвали Д. глобус који се налазио код кардинала Каприја у Риму и пева о његовом сликарском умећу. Знаменити италијански хуманиста Пјетро Аретино 1454. у једном од писама упућених Д. хвали његове чудесне рукотворине. Мало веће му је 1558. одобрило продају неких дела на добровољној аукцији. За живота слављене уметничке и занатске вештине Д. након његове смрти опевао је у стиховима Миха Моналдовић. Влахов син Јероним, Јеро, написао је 1603. на италијанском породичну историју насловљену *Порекло и њојмоци њородице Држић који су сада грађани Дубровника*.

ЛИТЕРАТУРА: Ф. Кестерчанек, „Влахо Маринов Држић”, *Прилози њовијесити умјетности у Далмацији*, 1955. 9; В. Ј. Ђурић, *Дубровачка сликарска школа*, Бг 1963; К. Пријатељ, *Дубровачко сликарство XV и XVI стољећа*, Зг 1968; *Лексикон Марина Држића*, Зг 2009. Д. Прерадовић

Марин Држић,
деталј споменика у Дубровнику
(Посебне збирке НБС)

ДРЖИЋ, Марин (Darsa, Marino), књижевник (Дубровник, око 1508 – Венеција, 2. V 1567). Рођен је у трговачкој грађанској породици. Живео је и стварао у време пуног процвата ренесансне књижевности у Дубровнику и њен је најзначајнији представник. Родитељи су му били Марин Николин Држић и Анухла Котруљевић. Школовао се у Дубровнику; 1526. помиње

се као клерик и постаје један од двојице управника цркве Свих Светих. У младости је учествовао у породичним трговачким пословима. Породица је 1538. доживела банкрот, а Д. је, пошто је постао свештеник, разрешен трговачких послова. Из тог времена потиче вест да се бавио музиком (оргуљаш у Дубровнику 1538). Одликовао се ренесансном свестраношћу. Године 1539. отишао је на студије права у Сијену (био је управник студентског дома и вицеректор Универзитета). Учествовао је у позоришном животу Сијене: суделовао је и као глумца у једној комедији (1542), упознао је теоретичара ерудитне комедије А. Пиколоминија, што је било пресудно за његов комедиографски рад. Прекинуо је студије и вратио се у Дубровник, где је ступио у службу аустријског грофа Кристофа фон Рогендорфа: у његовој пратњи провео је три месеца у Бечу, потом је био његов тумач на путу за Цариград. Најважнији Д. стваралачки период био је између 1548. и 1562. Тада су настала сва његова позната драмска дела извођена на свадбама у кућама угледних дубровачана, у Већници и на отвореном простору. Повремено је одлазио у Венецију, у којој је 1551. објавио две књижице: *Тирену и Пјесни... уједно сѡављене с њозим друзим лијејим сѡварми* (песме, „Љубав Венере и Адона”, „Новела од Станца”). Године 1562. престао је да се бави књижевним радом, отишао је у Венецију, у којој је остао до смрти посветивши се свештеничком позиву (капелан венецијанског патријарха). Незадовољан друштвеним и политичким стањем у Дубровнику, направио је план (1566), који је остао у неколико његових тзв. завереничких писама, да се уз помоћ фирентинског двора изазове побуна у њему. Д. књижевно дело није познато у целини. Био је првенствено драмски писац. Његов корпус чини 12 драма: *Тирена*, *Венере и Агон*, *Плакир и вила*, *Новела од Сѡанца*, *Пометѡ* (изгубљена), *Дунго Мароје*, *Пјерин*, *Духо Кријѡша*, *Скуј*, *Манге*, *Аркулин*, *Хекуба*. Дубровачку ренесансну драму обогатио је усавршавањем и разгранаванњем постојећих врста и увођењем нових. Писао је елоге пасторално-рустикалног и рустикално-митолошког садржаја; увео је нове врсте: фарсу са клишеом „селака у граду”, ерудитну комедију у прози и трагедију. Најзначајније су ерудитне комедије у прози, у којима је сликао стварност, људске врлине и слабости, реални живот, али и епоху која је била јасно условљена животном филозофијом препорода и друштвеним оквирима. Такав, вишеслојан живот, понекад на граници између стварности и фикције, Д. је посматрао из свога угла са ведрином и оптимизмом. Хумор је једна од највећих вредности ових комедија. Осим тога, њихова је вредност у богатом, сликовитом народном говорном језику на